

Vlaams
Parlement

ingediend op **883** (2020-2021) – Nr. 1
1 juli 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Bart Tommelein

over het Visserijrapport 2020 (VIRA)

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Emmily Talpe, Bart Van Hulle;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Lode Ceyssens, Tinne Rombouts;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

INHOUD

I.	Toelichting van het Visserijrapport 2020 door Isabel Maene	4
1.	Situering van het Visserijrapport.....	4
1.1.	Decretaal verankerd.....	4
1.2.	Syntheserapport, thematische opbouw en cijferwebsite	4
1.3.	Vier sleutelbegrippen	4
1.4.	Intense samenwerking en de sector aan het woord	4
2.	Verandering	5
2.1.	Ruimtelijke spreiding.....	5
2.2.	Totale aanvoer	5
2.3.	Aanvoer vissoorten	6
3.	Voedseleconomie	6
4.	Verbinding	7
4.1.	Maatschappelijke trends	7
4.2.	Reactie van de visserij op de maatschappelijke tendensen	8
5.	Veerkracht	8
II.	Vragen van de commissieleden.....	9
1.	Jeremie Vaneeckhout	9
2.	Bart Tommelein	10
3.	Cathy Coudyser	12
4.	Ludwig Vandenhove	12
III.	Antwoorden van Isabel Maene	13
1.	Prognoses over de evolutie van de aanvoer.....	13
2.	Quota, vermijden van overbevissing en duurzame visserij.....	13
3.	Administratieve vereenvoudiging	13
4.	Buitenlandse reders onder Vlaamse vlag	14
5.	Aantrekken van jonge en ook van vrouwelijke vissers.....	14
6.	Sensibiliseren van consumenten	14
	Gebruikte afkortingen.....	15
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid hield op 9 juni 2021 een hoorzitting over het Visserijrapport 2020. Het rapport werd toegelicht door Isabel Maene, diensthoofd Dienst Visserij van het Departement Landbouw en Visserij.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

Het Visserijrapport 2020 en de presentatie van Isabel Maene zijn raadpleegbaar op de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting van het Visserijrapport 2020 door Isabel Maene

1. Situering van het Visserijrapport

1.1. Decretaal verankerd

Isabel Maene, diensthoofd Dienst Visserij van het Departement Landbouw en Visserij deelt mee dat het Visserijrapport 2020, samen met het Landbouwrapport 2020, op 7 mei 2021 aan de pers werd voorgesteld. Beide rapporten zijn decretaal verankerd en verschijnen tweejaarlijks.

De belangrijkste taak van VIRA is het beschrijven van de actuele toestand van de visserij. Het rapport bespreekt ook het visserijbeleid en de te verwachten ontwikkelingen.

VIRA 2020 is de vierde editie als afzonderlijk rapport. Het rapport werd ook al opgenomen in een geïntegreerd Landbouw- en Visserijrapport, zoals in 2018 toen voedsel het algemene thema was.

1.2. Syntheserapport, thematische opbouw en cijferwebsite

Met VIRA 2020 werd gekozen voor een syntheserapport waarin de Vlaamse visserij en aquacultuur en de visserijketen worden beschreven op basis van structurele, economische, sociale en omgevingsindicatoren. Meer gedetailleerde cijfers en beschrijvende informatie bevindt zich op de nieuwe cijferwebsite: www.vlaanderen.be/visserijcijfers.

De thematisch opgebouwde website brengt het statistische materiaal op een aantrekkelijke, gebruiksvriendelijke en interactieve manier samen. De gebruiker kan zelf analyses doen op de aangeboden data. De site wordt permanent geactualiseerd zodat de nieuwste cijfers altijd raadpleegbaar zijn. De site is volop in ontwikkeling en wordt nog aangevuld met nieuwe indicatoren.

1.3. Vier sleutelbegrippen

VIRA 2020 is opgebouwd rond vier sleutelbegrippen die de visserij van vandaag typeren. Het zijn vier V's: verandering, voedsleconomie, verbinding en veerkracht. Deze sleutelwoorden komen ook terug in LARA 2020.

1.4. Intense samenwerking en de sector aan het woord

In VIRA 2020 komt tussen de hoofdstukken de sector zelf aan het woord. Dat levert drie boeiende portretten op, in woord en beeld, van gepassioneerde sectorvertegenwoordigers: een reder met plannen rond een vervangingsbouw, een visser met een passie voor visserijdata en een veilingdirecteur. Achter de statistieken gaan immers altijd mensen met een bijzonder verhaal schuil.

Aan VIRA hebben heel wat medewerkers binnen het Departement Landbouw en Visserij en ILVO meegewerkt. Een stuurgroep met vertegenwoordigers van SALV en externe experts stond het departement bij de opmaak van het rapport bij.

2. Verandering

De visserijsector is de afgelopen decennia sterk geëvolueerd en is voortdurend in beweging. Economische en sociale duurzaamheid moet voortaan hand in hand gaan met ecologische duurzaamheid.

Eind 2020 bestaat de professionele Belgische zeevisserijvloot uit 64 vaartuigen. Dat is een halvering in vergelijking met het jaar 2000 toen de vloot nog 127 vaartuigen telde. Deze dalende trend past in het Europese streven naar een afbouw van de capaciteit van de EU-vloot met het oog op een duurzaam beheer van de visbestanden. Daarbij moet worden opgemerkt dat de globale capaciteit van een vissersvloot niet door het aantal vaartuigen wordt gemeten, maar op basis van het motorvermogen en de brutotonnenmaat.

Slide nr. 9 toont de evolutie van de vloot. In 2020 waren de 64 Belgische vaartuigen goed voor een globale capaciteit van 41.229 kilowatt (kW) aan motorvermogen en 12.478 brutotonnenmaat (BT). Het gemiddelde Belgische vissersvaartuig is in de loop der jaren groter geworden en is nu goed voor 630 kW en 190 BT. In 2000 was dat nog respectievelijk 500 kW en 182 BT. Door grotere en performantere vaartuigen blijft de aanvoer relatief op peil ondanks de krimpende vissersvloot.

De schepen worden ingedeeld in groot vlootsegment en klein vlootsegment. 30 schepen vallen onder het groot vlootsegment. Dat zijn vaartuigen langer dan 24 meter die vissen in verder afgelegen gebieden zoals de Keltische zee of de Golf van Biskaje en die gespecialiseerd zijn in de vangst van platvissen zoals tong en pladijs. Het kleine vlootsegment telt 34 schepen en bestaat onder andere uit kustvissers die garnalen vissen en eurokotters die eveneens vissen op platvissen, maar dan dicht bij de kust in België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

2.1. Ruimtelijke spreiding

De Belgische vissersvloot is erg verspreid actief in heel wat EU-wateren, zoals blijkt uit slide nr. 10. De Noordzee is in 2019 de belangrijkste visgrond voor de Belgische visserij, met een aandeel van 45 procent van het volume en 38 procent van de totale aanvoerwaarde in binnen- en buitenlandse havens. Daarna volgen het oostelijk Kanaal en de Keltische Zee.

2.2. Totale aanvoer

In 2020 heeft de commerciële Vlaamse zeevisserij 18.306 ton verse vis aangevoerd. De totale aanvoer daalde met 5 procent tegenover 2019 en lag in 2020 op het laagste peil sinds 2000. De daling van de aanvoer is al een aantal jaar aan de gang en hangt samen met het beschikbare quotum dat door de EU wordt toegekend. In 2020 werd dat nog versterkt door de stilligvergoeding die voor de visserijsector uitgewerkt werd in het kader van de COVID-19-crisis.

Binnenlandse havens nemen 70 procent van de aanvoer van de Belgische vissersvloot in. Zeebrugge is nummer één met een marktaandeel van 53 procent. Oostende zag in 2020 de aanvoer stijgen en klokt af op 45 procent. Nieuwpoort is met 3 procent een kleinere speler. De Vlaamse Visveiling, een privébedrijf, exploiteert de twee grote veilingen.

Buitenlandse havens nemen 30 procent van de aanvoer van de Belgische vissersvloot in. Nederlandse havens zijn goed voor ongeveer de helft van dat cijfer, wat

veel minder is dan in de voorgaande jaren. In 2020 stond Denemarken in voor een derde van de aanvoer uit buitenlandse havens. Dat is een rechtstreeks gevolg van het afdwingen van de weegplicht na aanlanding door Denemarken. Daardoor zijn reders sterk geneigd om in Denemarken aan te landen.

De weegplicht verwijst naar Europese verordening 1224/2009, artikel 60, en kan als volgt worden samengevat. De lidstaten zien erop toe dat alle visserijproducten worden gewogen op door de bevoegde autoriteiten goedgekeurde weegsystemen. Onverminderd bijzondere bepalingen wordt de weging uitgevoerd bij de aanlanding, voordat de visserijproducten worden opgeslagen, vervoerd of verkocht. In Denemarken kan de Vlaamse vissersvloot niet langer gebruikmaken van dergelijke bijzondere bepalingen, en wordt de weegplicht dus afgedwongen.

2.3. Aanvoer vissoorten

De Vlaamse visserij is een gemengde visserij en bevist meerdere visbestanden tegelijk. De vloot is duidelijk gespecialiseerd in platvis. Pladijs en tong namen in 2020 respectievelijk 20 procent en 15 procent van het aangevoerde visvolume voor hun rekening. De aanvoer van pladijs daalde tegenover 2019 naar 3700 ton. De aanvoer van tong steeg naar 2700 ton. Ook rog noteerde een toename en komt daarmee op plaats drie. Inktvis staat op plaats vier.

Sinds 2000 is de aanvoer van kabeljauw er sterk op achteruitgegaan, terwijl inktvis, rode poon en langoustine een grote vooruitgang optekenen. Dat heeft met veranderende quota te maken, maar ook met klimaatverandering: inktvis duikt veel vaker op in onze wateren.

3. Voedseleconomie

De zeevisserij maakt deel uit van het agrovoedingssysteem en van de blauwe economie die alle economische activiteiten omvat die verbonden zijn aan oceanen, zeeën en kusten. Ook al gaat het om een kleine sector, op lokaal vlak vertegenwoordigt de visserij een niet te verwaarlozen economisch belang. Bovendien creëert de sector indirecte omzet en tewerkstelling op het land, bij veilingen, verwerkende industrie, handel en toeleveranciers.

De totale aanvoerwaarde van de Vlaamse visserij is in 2020 goed voor 74,3 miljoen euro (slide nr. 14). Dat is een daling met 8 procent tegenover 2019. Dat verlies weerspiegelt de daling van de aanvoer van vis. De binnenlandse havens zijn met 56,4 miljoen euro goed voor 76 procent van de totale besomming van de vloot. Bij de buitenlandse havens nemen de Nederlandse havens 58 procent van de aanvoerwaarde voor hun rekening.

De aanvoerwaarde van de vissoorten wordt weergegeven op slide nr. 15. Pladijs is in volume de belangrijkste soort voor de Vlaamse visserij, maar op het vlak van waardecreatie vormt tong (31,4 miljoen euro) de voornaamste vis met 42 procent van de totale aanvoerwaarde in 2020. Pladijs (8,3 miljoen euro) volgt op verre afstand met 11 procent. Inktvis, zeeduivel, tarbot, rog, langoustine, garnaal, tong-schar en kabeljauw vervolledigen in 2020 de top 10. Binnen de courant aangevoerde soorten is tong in de binnenlandse havens de duurste vis, gevolgd door tarbot, zeeduivel, langoustine en griet.

Het gemiddeld brutobedrijfsresultaat per vaartdag wordt weergegeven op slide nr. 16. Uit de analyse van de boekhoudingen blijkt dat de bedrijfsresultaten van de Vlaamse visserijvloot in 2019 minder goed zijn dan in 2018, maar dat de grootste vaartuigen het beste standhouden. Het gemiddelde brutobedrijfsresultaat bedraagt voor het grote vlootsegment 303.000 euro en voor het kleine vlootsegment 53.000 euro per vaartdag.

Slide nr. 17 geeft een overzicht van de visserij en de visserijketen. De visserijsector telt in 2020 volgens het sociaal secretariaat Besox 370 erkende zeevissers. De gemiddelde leeftijd is 39,5 jaar. 63 procent van de vissers is Belg, 32 procent is Nederlander. De vissersstiel blijft een exclusief mannelijk beroep.

In 2017 waren in België 246 bedrijven actief in de visverwerkende industrie. Daarvan hadden 65 bedrijven visverwerking als hoofdactiviteit en 181 bedrijven als nevenactiviteit. De bedrijven zijn voornamelijk aan de kust en in de Brusselse regio gevestigd. De bedrijven met visverwerking als hoofdactiviteit bieden werkgelegenheid aan bijna 1300 voltijdse equivalenten en zijn goed voor een totale omzet van 660 miljoen euro en een toegevoegde waarde van 104 miljoen euro.

VISGRO, de beroepsvereniging voor visgroothandelaren, en de Vlaamse Federatie van Vishandelaars tellen 402 viskleinhandelzaken en 193 visgroothandelaars. 44 procent van de visverkopers bevindt zich in de kustprovincie West-Vlaanderen. Daarna volgen Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg.

De handel in visserijproducten wordt weergegeven op slide nr. 18. Vlaanderen is een netto-importeur van visserijproducten. De invoerwaarde in 2019 bedraagt 1,6 miljard euro, de uitvoer 860 miljoen euro. Het handelstekort is groot bij zowel vis als schaal- en weekdieren, zoals garnalen, scampi's, kreeft, krab, mosselen en oesters. Vismeel, visvetten en andere visserijproducten behoren tot de restcategorie. In vergelijking met 2016 is de in- en uitvoer van visserijproducten gezakt, wat vooral de verminderde handel in schaal- en weekdieren weerspiegelt.

4. Verbinding

4.1. Maatschappelijke trends

De visserij moet zich aanpassen aan de actuele noden en wensen van de maatschappij. Tegelijk kan de sector ook actief inspelen op trends en kansen creëren door innovatie en nieuwe verkoopstrategieën om de consument aan zich te binden.

VIRA onderscheidt vier trends die elkaar aanvullen, maar soms ook in tegenspraak met elkaar kunnen zijn (slide nr. 20).

Vlamingen vinden het belangrijk dat hun eten lekker is en vereenzelvigen zich graag met de rijke bourgondische eetcultuur. Naast de smaak hecht de Vlaming ook belang aan de oorsprong van zijn voeding. De consument wil weten wat hij eet en waar zijn voeding vandaan komt. De speciaalzaak en de openbare markt houden met een marktaandeel van 40 procent goed stand.

Gezonde voeding wordt alom gezien als een belangrijk aspect van een gezonde levensstijl. Meer en meer wordt gezondheid voor de mens in één adem genoemd met gezondheid voor de planeet, zoals in de voedingsdriehoek van het Vlaams Instituut Gezond Leven. De Hoge Gezondheidsraad adviseert om één tot twee keer per week vis, schaal- of schelpdieren te eten.

Consumenten gaan op verschillende manieren om met voeding en worden beïnvloed door factoren zoals gewoontes, de geografische en sociale omgeving, inkomen, opleiding, media en reclame. De bewuste consument maakt bijvoorbeeld gerichte voedselkeuzes, die aansluiten bij zijn waarden en opvattingen.

Veel consumenten verwachten dat voeding overal en altijd beschikbaar is en willen weinig of geen tijd en energie investeren in de bereiding ervan. Een drukke levensstijl, de veranderende samenstelling van gezinnen (tweeverdieners met kinderen, singles, eenoudergezinnen) en de verouderende bevolking spelen daarbij een rol. Het aanbod van convenience food is ruim, ook bij vis: diepvriesvis, vis in blik en

bokaal, vissalades, kant-en-klaarmaaltijden, vispannetjes. De digitalisering biedt ook gemakkelijke oplossingen, zoals thuislevering van boodschappen en van bereide maaltijden en maaltijdboxen. Ruim een derde van de consumptie van vis en zeevruchten gebeurt buitenshuis. Vooral de horeca wordt belangrijker als consumptieplaats, maar dat werd doorkruist door de coronacrisis.

4.2. Reactie van de visserij op de maatschappelijke tendensen

Er bestaat niet één zalmakende aanpak voor de visserij om te reageren op maatschappelijke tendensen. Visserij moet sowieso rekening houden met rentabiliteit, marktontwikkelingen en veranderingen in beleid. De reacties bestaan uit verdere verduurzaming, ontwikkeling van de aquacultuursector, guardian of the sea en promotie van lokale vis (slide nr. 21). Deze reacties worden hieronder verder toegelicht.

De Vlaamse visserij doet inspanningen op het vlak van verduurzaming. Zo hebben reders en vissers zich ertoe verbonden om vistechnieken te gebruiken die selectiever vissen, energie-efficiënter zijn en minder bodemimpact hebben. Bij de boomkorvaartuigen zijn intussen diverse varianten in gebruik, zoals sumwings en ecorolls. ILVO ontwikkelde in nauw overleg met de sector een wetenschappelijk onderbouwd meetinstrument voor duurzaamheid in de visserijsector op sociaal, economisch en ecologisch vlak. Dit VALDUVIS is een acroniem voor valorisatie van duurzaam gevangen vis. Het VALDUVIS-project mondde uit in de erkenning van Visserij Verduurzaamt, dat sinds juni 2018 officieel op de veilklok werd geplaatst. Momenteel laat ongeveer twee derde van de Belgische vaartuigen zich hierbij actief begeleiden. De Rederscentrale en ILVO werken verder aan markterkenning.

Het aquacultuuronderzoek aan de Vlaamse universiteiten en andere praktijk- en kennisinstellingen heeft een stevige traditie, maar de aquacultuursector is economisch gezien zeer beperkt. In België bedraagt de totale productie in 2018 ongeveer 111 ton. Enkele aquacultuurproducten zijn de zogenaamde omegabaars, snoekbaars, gamba en kaviaar. De producenten zijn actief binnen de landgebaseerde aquacultuur en maken gebruik van gesloten recirculatiesystemen. Aan zee kunnen ook mosselen, oesters en zeewier gekweekt worden. Er zijn plannen voor een zeeboerderij voor de kust van Nieuwpoort.

De visserijvloot levert ook maatschappelijke diensten. Hoogtechnologische vissersvaartuigen zijn in staat om tijdens de uitvoering van hun bedrijfsactiviteiten uitgebreide mariene data te verzamelen, waarmee kennis- en onderzoeksinstellingen aan de slag kunnen gaan. Vissers kunnen ook afval op zee verzamelen en aanlanden.

De Vlaamse visserij biedt zeer veel vissoorten aan en er is dus een uitgebreide keuze. VLAM verzorgt de marketing van visserijproducten in opdracht van de sector en de Vlaamse overheid. De focus ligt op het diversifiëren van het visverbruik op basis van de seizoenen en de aanvoer in de Belgische veilingen. VLAM kiest bijvoorbeeld een vis van het jaar en een vis van de maand, zet visspecialiteiten in de kijker en selecteert visrecepten op zijn receptenplatform Lekker van bij ons. De NorthSeaChefs zetten minder bekende vissoorten en bijvangst zoals steenbolk en zeekat in de kijker.

5. Veerkracht

2020 was door de coronacrisis en de dreiging van de Brexit op alle vlakken een ongewoon jaar. De sector heeft meer dan ooit behoefte aan veerkracht.

De Britse wateren zijn goed voor meer dan de helft van de Belgische aanlandingen. Het gaat vaak om economisch waardevolle soorten, zoals tong, pladijs, rog en

zeeduivel. Bovendien heeft de Belgische vloot in deze rijke visgronden eeuwenlang kennis en expertise opgebouwd.

Na lang onderhandelen hebben de EU en het Verenigd Koninkrijk op 24 december 2020 een handelsakkoord gesloten. Het laatste heikele punt van de onderhandelingen was de toegang tot de Britse visgronden en visbestanden. Volgens het akkoord krijgen Europese vissers nog zeker 5,5 jaar toegang tot de Britse wateren, maar ze mogen een kwart minder vis vangen dan voorheen. Tussen de verschillende EU-lidstaten moeten er afspraken gemaakt worden over de gewijzigde vismogelijkheden in de komende jaren.

Ook de visserij werd getroffen door de coronacrisis. Voornamelijk het wegvallen van de buitenhuisconsumptie en een deel van de export verstoorde de afzetmarkten voor de Belgische visserij. Terwijl het aanbod aan verse visproducten constant bleef, daalde de marktvraag. Daardoor kelderden de visprijzen. De Vlaamse Regering verleende de Vlaamse reders daarom steun voor tijdelijke stillegging zodat het aanbod kon dalen en de prijzen konden herstellen. Tijdens de zomer normaliseerde de toestand en toonde de afzet van visserijproducten tekenen van herstel, maar de tweede lockdown was opnieuw een streep door de rekening.

De visserij en haar aanverwante sectoren hebben al heel wat stormen doorstaan en staan voor een grote uitdaging. Met gebundelde krachten en met sterke partnerschappen zullen ze zich doorheen de transitie moeten loodsen.

II. Vragen van de commissieleden

1. Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout erkent dat de visserij een veerkrachtige sector is, maar over een periode van twintig jaar zijn er toch hoofdzakelijk dalende resultaten. Zijn er betere resultaten te verwachten voor de komende jaren?

76 procent van de aanvoerwaarde komt terecht in de binnenlandse havens. Is dit een stijgende of dalende trend?

In het eetpatroon van de Belgische consument zit heel wat vis die niet in de eigen wateren kan worden opgevisd. Vanuit ecologisch standpunt zou het dus goed zijn om in te zetten op een wijzigend eetpatroon dat beter afgestemd is op producten van eigen bodem.

In het dossier van de zeeboerderij komen de spanningen tussen de visserij en de aquacultuur naar boven. Kan het beleid maatregelen nemen om deze spanningen te verminderen?

VIRA geeft veel aandacht aan de verweving tussen visserij en de draagkracht van de omgeving. Voor tong en kabeljauw is er op dit ogenblik geen duurzame bevisving waarmee de reproductie van deze vissoorten op een normaal peil gegarandeerd blijft. Hoe gaat de sector zelf om met dit scenario? Er is ook een soort spreidstand wat de pulsvisserij betreft. Enerzijds zal deze methode binnen de EU verboden worden, maar anderzijds ziet VIRA toch mogelijkheden in deze vismethode.

VIRA vermeldt onrustwekkende cijfers voor plasticvervuiling die op de stranden, oppervlaktewateren en op de bodem van de zee wordt aangetroffen. Hoe verhouden deze cijfers zich in een vergelijking met andere landen?

2. Bart Tommelein

Het verwondert *Bart Tommelein* niet dat VIRA opent met een voorwoord waarin wordt gewezen op de wezenlijke gevolgen van corona en de Brexit, twee factoren die 2020 tot een zwart jaar maakten. Maar het goede nieuws is dat de visserij nog lang niet dood wordt verklaard. De visserij maakt van de nood een deugd door in te spelen op actuele noden, innovatie en nieuwe verkoopstrategieën. Eigenaardig genoeg behoort verduurzaming niet tot de vier sleutelbegrippen van het rapport, maar vermoedelijk is verduurzaming de rode draad doorheen het hele rapport.

Visserij en landbouw zijn twee zeer verschillende sectoren, maar er zijn toch enkele opmerkelijke parallellen. Net zoals er in de landbouw minder landbouwers zijn, maar niet minder landbouw, daalt ook het aantal vissers, maar niet de aanvoer van vis. De daling van het aantal vaartuigen is zeer opmerkelijk: op dertig jaar tijd is de Belgische vloot, die in 2019 68 vaartuigen telde, herleid tot ongeveer een derde van de 201 vaartuigen in 1990. Tegenover 2000 is dit een kleine halvering van 127 naar 68. Onderzoeker Pedro Rappé noemt het een struggle for life omdat de vloot nog verder zal krimpen. Welke prognoses heeft het departement daaromtrent?

Net als in de landbouw is er nood aan instroom van jonge vissers. In 2020 waren er 34 leerlingen in opleiding. Licht het huidige cijfer hoger of lager en wat is het profiel van die leerlingen? Komen ze zelf uit vissersfamilies? Meer leerlingen betekent nog niet automatisch dat iemand die afstudeert ook in de visserij terechtkomt. De concurrentie met bijvoorbeeld de baggersector is groot, de arbeidsomstandigheden zijn zwaar en leiden tot lange uithuizigheid en een groot risico op arbeidsongevallen. En nog veel meer uitgesproken dan in de landbouw is de sector een mannenbastion. Worden er acties ondernomen om ook vrouwen te stimuleren om voor de visserij te kiezen? Betekent dit ook dat de visserij zich op bepaalde vlakken moet aanpassen om vrouwelijke werknemers te verwelkomen?

De aanvoer van vis blijft op peil, maar het cijfer van 2019 (19.309 ton) komt dicht in de buurt van het dieptepunt 2009 (19.000 ton) en wellicht zal de aanvoer in 2020 onder het dieptepunt van 2009 liggen wegens corona. En de volgende vijf jaar mogen Europese vissers een kwart minder vis uit de Britse wateren halen. Dat is een weinig bemoedigend scenario.

In de landbouw is er sprake van schaalvergroting en dat is ook in de visserij het geval met de vaartuigen. Er is ook een analoog onevenwicht in het productievolumen van kleine en grote actoren. In de visserij zijn 32 van de 68 vaartuigen groot, maar zij vertegenwoordigen met hun 47 procent van de totale vloot wel een motorvermogen van 82 procent en een tonnage van 78 procent. Dat wordt waarschijnlijk ook vertaald in de verdeling van de investeringssteun. Zijn er cijfers beschikbaar over de verdeling ervan tussen het klein en het groot vlootsegment?

In de landbouw wordt gezocht naar economische, ecologische en sociale verduurzaming. Dat is in de visserij gelukkig niet anders.

In de landbouw is er sprake van een vergrijzing en dat geldt ook in de visserij met een veroudering van de vissers en de vloot. Amper twee van de 68 vaartuigen zijn jonger dan 10 jaar, terwijl 16 vaartuigen – bijna een op de vier – ouder zijn dan 40 jaar. Het goede nieuws is dat er vijf tot tien nieuwbouwprojecten in de pijplijn zitten, maar Europa verbiedt investeringssteun voor nieuwbouw, tenzij het gaat over bovenwettelijke investeringen. Dat zet een rem op een verdere vernieuwing van de vloot. Zijn er oplossingen voor dit probleem?

Net als in de landbouw is er sprake van professionele visserij en recreatieve visserij. Toch bevat een aantal van de in totaal ruim achthonderd recreatieve vissers-

vaartuigen potentieel om door te groeien naar de professionele visserij. Er bestaat al een kleinschalige professionele visserij, maar een aantal van die Belgische boten vaart onder Nederlandse vlag. Wat is het exacte aantal? In de resolutie betreffende monitoring en regelgeving van de recreatieve zeevisserij werd aan de Vlaamse Regering gevraagd om dat kleinschalige professionele circuit uit te bouwen door te zorgen voor een faciliterend kader dat recreatieve vissers kan laten doorstromen naar een commerciële activiteit (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 899/3). Worden hiervoor concrete initiatieven genomen? Hoe kunnen Belgische vissers die nu onder Nederlandse vlag varen toch instromen in het eigen segment van de kleinschalige professionele visserij?

In de eerste praktijkgetuigenis van Dany Vlietinck wordt benadrukt dat selectief vissen de toekomst is. In dat kader wijst hij op de behoefte aan een betere raming van de visbestanden. Kan de relancestrategie van de Vlaamse Regering met de nadruk op digitalisering hier een oplossing bieden?

Vlaanderen specialiseert zich in duurzame visserij, maar er is nog ruimte voor verbetering. Op pagina 17 stelt VIRA dat de visserijdruk op het tongbestand in de Noordzee weliswaar afneemt, maar nog te hoog is om een maximaal duurzame opbrengst te bereiken. Zijn er aanwijzingen door wie de druk hoog gehouden wordt? Naast Belgische zijn er immers ook Nederlandse vissers operationeel. Is er binnen de Noordzeebevissing een verschil merkbaar tussen Nederlandse en Belgische vissers inzake het naleven van quota?

Sylvie Becaus van de Vlaamse Visveiling wijst in haar getuigenis op enkele troeven van onze visserij. Onder meer duidt ze de klimaatverandering aan waardoor er ook inktvisachtigen bij komen. Worden deze transformaties in kaart gebracht en wordt daar qua beleid en investeringen al rekening mee gehouden? Welke vissoorten zullen afnemen, welke komen erbij en welke gevolgen heeft dit voor onze visserij?

Sylvie Becaus wijst ook op het potentieel dat de erkenning van de verduurzaming kan teweegbrengen als verlengstuk van het VALDUVIS-project van ILVO. Het voorziet ook in een meting van de ecologische aspecten van duurzaamheid zoals de staat van de visbestanden en de bodemimpact, en houdt ook rekening met sociale en economische aspecten, zoals veiligheid aan boord en rentabiliteit. Sylvie Becaus noemt dat een sterker verhaal dan het MSC-label, dat inmiddels internationaal onder vuur ligt naar aanleiding van een documentaire over duurzame vis. Onderzoeker Pedro Rappé stelt dat de Vlaamse visserij het beter kan doen dan het MSC-label, mits er voldoende betrouwbare data aan boord verzameld kunnen worden en de verse vis voor 100 procent traceerbaar is. Is dit op korte termijn realiseerbaar en wordt er nagedacht over de manier waarop die dataverzameling in een verdienmodel kan worden gegoten? Toch stelt VIRA dat de Vlaamse visserij het moeilijk heeft om het MSC-label te halen. Hoe is de verhouding van Visserij Verduurzaamt dan tegenover het MSC-label?

VIRA gaat in op maatschappelijke trends zoals de focus op lokale en gezonde producten, diversiteit in consumententypes, nieuwe diëten, voedingspatronen en gebruiksgemak. De Oostendse vistrap is een mooi voorbeeld van de korte keten, maar ook in het binnenland gebeurt een substantieel deel van de visverkoop via gespecialiseerde viswinkels, op de markt en in de restaurants.

Het blijft belangrijk om kordaat in te zetten op de verdere verduurzaming van de visserij. In 2015 werd daartoe het convenant Visserij Verduurzaamt 2015-2020 ondertekend door de Rederscentrale, ILVO, het Departement Landbouw en Visserij, de provincie West-Vlaanderen en Natuurpunt. Dat convenant is inmiddels afgelopen en zou een vervolg krijgen. Werd het afgelopen convenant inmiddels al geëvalueerd? En wat zijn de stand van zaken en timing voor het vervolgconvenant?

3. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser is erg tevreden met de getuigenissen die in VIRA werden opgenomen en met de links naar de cijferwebsite. Worden de beschikbare data aan elkaar gekoppeld om beleidsmatig tot betere inzichten te komen?

De visserijsector heeft door de coronacrisis en de Brexit stevige klappen gekregen, maar toch worden er nog nieuwe vissersvaartuigen gebouwd die meteen ook duurzamer zijn. Dat toont de veerkracht van deze ambitieuze sector.

Een derde van de commerciële visserijvloot is in buitenlandse handen en vaart hoofdzakelijk onder de Nederlandse vlag. Zijn er ook Vlaamse reders die in de buurlanden opereren? Wat is de reden daarvoor en hoe kan men eventueel meer schepen onder de Belgische vlag laten varen?

Zijn er naast de Brexit en Corona nog andere redenen die de dalende aanvoer in 2020 kunnen verklaren? Zijn er reeds prognoses voor de aanvoer in 2021?

Het blijft een uitdaging om jongeren en vrouwen in de visserijsector te laten instromen. Nieuwe schepen bieden meer comfort en veiligheid wat de instroom kan bevorderen, en ook de opleidingen zijn belangrijk. Zijn er nog andere elementen die de instroom kunnen bevorderen? Reders klagen immers dat het zeer moeilijk is om voldoende geschoold personeel te werven en te behouden.

Vis wordt vooral in de horeca geconsumeerd en minder in een thuisomgeving. Kan VLAM bijkomende inspanningen leveren om het thuisverbruik te bevorderen?

VALDUVIS is een betrouwbaar meetinstrument voor de duurzaamheid, maar een derde van de vaartuigen laat zich hierin nog niet begeleiden. Hoe kunnen zij bij dit duurzaamheidsproject betrokken worden?

De visserijsector staat veeleer kritisch tegenover de aquacultuur, vooral als er ruimte op zee wordt ingenomen. Wordt er voldoende gecommuniceerd over mogelijke synergiën en de bijkomende tewerkstelling die deze nieuwe sector kan genereren?

Kunnen er op basis van digitale informatieverzameling initiatieven worden genomen om de administratieve rompslomp en controles in de visserijsector te vereenvoudigen?

4. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove vraagt wat Vlaanderen bijkomend kan doen om alle vissoorten meer ecologisch en duurzaam te bevissen zodat de soorten in stand worden gehouden.

De boomkorvisserij vermindert ten voordele van alternatieve vistechnieken. Zijn er concrete en meetbare doelen gesteld om de bodemberoering op termijn te verminderen?

Worden er nog bijkomende initiatieven gepland om de vervuiling op zee door de visserij te beperken en om de plasticvervuiling in het algemeen mee te helpen oplossen?

VIRA verwijst naar vaststellingen over fraude met vissoorten waardoor de consument een andere vissoort wordt aangeboden dan hij verkiest. Hoe kan dit vermeden worden?

Welke initiatieven worden er genomen om het aantal arbeidsongevallen in de visserij te verminderen?

Visserij is een exclusief Vlaamse bevoegdheid, maar toch is de sector voor het verzamelen van sommige cijfers nog aangewezen op federale diensten. Kan bevestigd worden dat de uitwisseling van cijfers over commerciële en recreatieve visserij probleemloos verlopen?

III. Antwoorden van Isabel Maene

1. Prognoses over de evolutie van de aanvoer

Isabel Maene deelt mee dat de visserijcijfers pas op jaarbasis te beoordelen zijn omdat de toegekende visquota eveneens op jaarbasis worden toegekend. Bovendien was 2020 een atypisch jaar wegens de Brexit en de coronacrisis. Maar doordat de impact van de Brexit nu pas gevoeld wordt, valt te voorspellen dat ook 2021 geen succesjaar wordt.

De verdeling van het aangevoerde volume van vis in binnen- of buitenlandse havens blijft ongeveer gelijk. Toch moet worden opgemerkt dat in de binnenlandse havens een betere prijszetting wordt bereikt, want de aangevoerde waarde van 76 procent is hoger dan het aangevoerde volume van 70 procent

2. Quota, vermijden van overbevissing en duurzame visserij

Er bestaat een terechte bezorgdheid over het quotum voor kabeljauw. Door het verbeteren van de methodes voor selectief vissen wordt in elk geval beter vermeden dat kabeljauw als bijvangst wordt opgevist.

Het klopt dat verduurzaming niet als sleutelwoord in VIRA is opgenomen terwijl het een essentieel onderdeel vormt van de Belgische visserij. Visserij Verduurzaamt blijft een codewoord waarop sterk wordt ingezet. Dat neemt echter niet weg dat in VIRA ook andere aspecten belicht kunnen worden.

Er werd een duurzaamheidstraject per vissersvaartuig ontwikkeld en intussen is meer dan twee derde van de vaartuigen bij het duurzaamheidsproject aangesloten. De huidige situatie is dus beter dan de cijfers die in VIRA werden opgenomen. Het MSC-label verschilt van de Vlaamse aanpak omdat het voornamelijk focust op een bepaald type visserij in een bepaald gebied.

3. Administratieve vereenvoudiging

De administratieve vereenvoudiging is een aspect waar het Departement Landbouw en Visserij sterk op inzet. De testreis met aanlanding in het Verenigd Koninkrijk heeft aangetoond dat er nog problemen zijn bij het uitwisselen van documenten. Dit zal zo snel mogelijk worden opgelost en nieuwe testreizen moeten de problemen met de doorstroming verder verbeteren.

Een betere verzameling van data en de koppeling ervan via een doorgedreven digitalisering moeten ervoor zorgen dat eens de data beschikbaar zijn via het elektronisch logboek, ze geen tweede maal moeten opgevraagd worden in het kader van andere projecten. De data moeten automatisch doorstromen naar andere formulieren die nog ingevuld moeten worden. Dat proces is in opbouw en vermindert stapsgewijs de administratieve lasten die worden opgelegd.

4. Buitenlandse reders onder Vlaamse vlag

Er zijn wel buitenlandse reders onder Vlaamse vlag actief, maar er zijn geen Vlaamse reders die actief zijn onder een buitenlandse vlag, behalve in het specifieke semiprofessionele segment. Het is een beleidsvraag of hiervoor maatregelen moeten worden genomen.

5. Aantrekken van jonge en ook van vrouwelijke vissers

Er worden heel wat inspanningen geleverd om jonge krachten in de visserij te laten instromen. Het Fonds voor Scheepsjongeren is daar een van, en er wordt ook veel geïnvesteerd in goede beroepsopleidingen.

Er zijn heel wat vrouwen actief in de bredere sector van de visserij, maar aan boord van vissersvaartuigen is dit niet het geval. Mogelijk moeten er meer inspanningen worden geleverd om dit te realiseren, maar dat is een beleidskeuze.

6. Sensibiliseren van consumenten

VLAM levert reeds grote inspanningen om bepaalde vissoorten onder de aandacht van de consument te brengen en om de visconsumptie te bevorderen door op de website eenvoudige visrecepten aan te bieden.

Bart DOCHY,
voorzitter

Bart TOMMELEIN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BT	brutotonnenmaat
EU	Europese Unie
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
kW	kilowatt
LARA	Landbouwrapport
MSC	Marine Stewardship Council
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
VALDUVIS	valorisatie van duurzaam en dagvers gevangen vis
VIRA	Visserijrapport
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing